

عقل و نقل از منظر آیت الله جوادی آملی

نویسنده:

محمد علی سوادی

منتشر شده در:

فصلنامه علمی پژوهشی پژوهش‌های علم و دین؛ شماره ۶

چکیده:

روش‌شناسی علوم وابستگی تام دارد به نوع معرفت‌شناسی آن، زیرا معرفت‌شناسی تعیین‌کننده ظرفیت و صورت‌بندی نظام دانایی و حیات اجتماعی در هر تمدن و فرهنگی است. تحصیل معرفت نسبت به دین، وابسته به بهره‌گیری همزمان از تمام منابع معرفتی معتبر است؛ بنابراین عقل و نقل فقط با همدیگر می‌توانند معرف گزاره‌ها و آموزه‌های اسلام و نیز حجت شرعی دین حنیف باشند. هیچیک از این دو نمی‌تواند به تنهایی به تمام آنچه هست و آنچه باید احاطه بیابد، زیرا معرفت دینی محصول سنجش و تعامل توأمان دانش نقلی و دانش عقلی است. اسلام، همزمان، هم توانایی بهره‌گیری از قابلیت‌های بی‌پایان عقل و نقل را داراست، هم قادر است مبانی جامع و خطوط کلی بسیاری از علوم را فراهم آورد. این پژوهش در پی آن است که به پرسش بنیادین زیر با روش تحلیل عقلانی و با تمرکز بر دیدگاه عالم فرزانه، حضرت آیت الله العظمی جوادی آملی، پاسخ گوید: در فرآیند استنباط در قلمروهای گوناگون دین اسلام، چه نسبتی بین عقل و نقل برقرار است؟ یافته‌های این پژوهش عبارتند از: تعیین مراد از دین و علم؛ روش به‌کارگیری هر یک از عقل و نقل در فرآیند استنباط؛ وجود هماهنگی بین عقل و نقل؛ روش رفع ناهماهنگی‌های ظاهری بین عقل و نقل؛ در خصوص علوم انسانی، ضرورت همراهی عقل و نقل با یکدیگر در تمام فرآیند استنباط.

کلید واژه ها:

روش شناسی، علوم انسانی، علوم انسانی اسلامی، عقل، نقل، نسبت عقل و نقل